

Poznatky z řízení velitelsko-štábních operačních cvičení

*Kolektiv příslušníků oddělení
operační přípravy GS/OS*

V článku pojednáme o některých zkušenostech z oblasti přípravy a řízení cvičení, přičemž chceme položit důraz na zevšeobecnění některých poznatků z rozehry pozemní, vzdušné a atomové situace při jednostranném dvoustupňovém velitelsko-štábním operačním cvičení vyššího operačního svazu.

Organizace a složení ředitelství cvičení a rozhodčí služby (hlavní složky) je uvedena na schématech.

Skupina rozehry se skládá z 5–6 důstojníků. Pro práci dělí se na dvě podskupiny, z nichž jedna vede mapu rozehry, připravuje rozehru stran a řídí činnost koncových rozhodčích. Druhá shromažďuje a ve formě „informačních zpráv“ předává skupině nahrazující necvičící štáb „modrých“ výhodnocené podklady pro její rozhodování a předává první podskupině rozhodnutí skupiny štábů „modrých“.

Skupinu štábů „modrých“ je výhodné zřizovat při jednostranných cvičeních z toho důvodu, aby práce ředitelství cvičení nebyla „zatížena“ znalostí zámyslu cvičení a tím bylo dosaženo živější a reálnější rozehry jednotlivých situací.

Možné složení této skupiny: 2–3 důstojníci vševojskového směru a po jednom důstojníkovi pro průzkum, dělostřelectvo a rakety, jaderné zbraně a letectvo.

Tato skupina není seznámena se zámyslem průběhu cvičení a rozhoduje se na základě znalostí způsobů vedení operace pravděpodobným nepřítelem, směrnice pro operaci odpovídající zámyslu cvičení a na základě „informačních zpráv“ skupiny rozehry. Podle potřeby nahrazuje velitele sborů, armád a skupiny armád (výjimečně velitele válečnické) a přijímá jen zásadní operační rozhodnutí a rozhodnutí o použití jaderných zbraní.

Skupina rozehry zpráv o „modrých“ v období do zahájení operace rozehrává zprávy o činnosti „modrých“ podle předem připraveného plánu nahrávek. Kromě toho v tomto období rozehrává cvičícím zprávy o opatřeních „modrých“, které byly vyvo-lány činností cvičících.

Po zahájení operace rozehrává zprávy o „modrých“ na základě průzkumových opatření cvičících, a to štábům operačních svazů prostřednictvím starších a koncových rozhodčích a štábu vyššího operačního svazu přímo.

Skupina důstojníků druhů vojsk a služeb sousedů v úloze Hlavního velení připravuje směrnice pro štáb vyššího operačního svazu, řeší požadavky jeho štábu a podle pokynů náčelníka štábu ředitelství cvičení rozehrává štábu vyššího operačního svazu situaci sousedů.

Skupina důstojníků druhů vojsk a služeb ředitelství cvičení je složena z 1–2 důstojníků každého druhu vojska a služby. Vzhledem k tomu, že se nevytváří rozhodčí služba u štábu vyššího operačního svazu, tyto důstojníci po své odbornosti sledují a vyhodnocují činnost velitelů a náčelníků a předkládají ředitelství návrhy na rozehru cvičení.

Skupina představuje a plní funkci příslušné složky Hlavního velení a současně koncových rozhodčích za zálohy a útvarů vyššího operačního svazu.

Vydává pokyny koncovým rozhodčím u operačních svazů pro rozehrávání příslušného druhu vojska a služeb.

Ředitelství cvičení řídí rozehru prostřednictvím koncových rozhodčích pro operační svazy a starších rozhodčích u jejich štábů.

Koncoví rozhodčí mohou rozehrávat situaci štábům operačních svazů buďto v prostoru velitelských stanovišť těchto štábů, nebo z velitelského stanoviště ředitelství cvičení. Praxe ukázala, že výhodnějším se jeví druhý způsob. V tomto případě jsou koncoví rozhodčí pro jednotlivé operační svazy přímo řízeni skupinou rozehry, takže odpadá složité předávání nařízení ředitelství pro rozehru situace, čímž se práce ředitelství usnadňuje a zrychluje.

Kromě toho tento způsob z hlediska poměru operačního svazu k rozhodčím představujícím podřízené svazky a útvary je reálnější. Nezlehčuje štábu získávat zprávy výhradně osobním stykem, ale nutí ho organizovat a udržovat nepřetržité spojení a

velení podřízeným (rozhodčím) všemi druhy pojtek.

Další výhoda spočívá v úspoře koncových rozhodčích pro druhy vojsk u operačních svazů. Jeví se totiž účelným mít zvláštní koncové rozhodčí jen za vševojskové svazky pro jednotlivé operační svazy a k nim přidruženou skupinu důstojníků druhů vojsk a služeb, kteří rozehrávají situaci příslušné služby pro všechny cvičící štáby operačních svazů.

Koncové rozhodčí za vševojskové svazky jednotlivých armád řídí náčelník skupiny, který je současně směrovým důstojníkem ředitelství cvičení a k staršímu rozhodčím příslušného operačního svazu.

Situace vševojskových záloh a výsadek vyššího operačního svazu rozehrává zvláštní skupina koncových rozhodčích. Při přidělení určitého svazu nebo výsadek operačnímu svazu přechází příslušný koncový rozhodčí do skupiny koncových rozhodčích za tímto svazem.

Počet koncových rozhodčích za vševojskové svazky může být nižší než počet vševojskových svazů jednotlivých operačních svazů.

Uvedený způsob usnadňuje práci starších rozhodčích u štábů operačních svazů, kterým úplně odpadá funkce řízení koncových rozhodčích. Jejich povinností je sledovat a hodnotit práci příslušného štábu a včas informovat skupinu rozehry ředitelství cvičení o rozhodování velitelů svazů s důrazem na použití jaderných zbraní. Tito rozhodčí rozehrávají podle pokynů ředitelství cvičení jen takové situace, které bezprostředně ovlivňují práci velitelských stanovišť svazů. Pro plnění těchto úkolů postačí staršímu rozhodčímu skupina 3–4 důstojníků (vševojskový rozhodčí, rozhodčí pro raketové zbraně, týl, popřípadě průzkum).

Tento způsob odstraňuje nutnost každodenního povolání starších rozhodčích na ředitelství cvičení a odstraňuje ten nedostatek, že na dlouhou dobu bylo prakticky úplně přerušeno plynulé rozehrávání situací štábů operačních svazů.

Skupina rozehry ředitelství cvičení udržuje se staršími rozhodčími styk především prostřednictvím náčelníka koncových rozhodčích pro příslušný operační svaz.

Zkušenosti ze cvičení potvrdily výhodu umístění všech hlavních skupin ředitelství cvičení v jednom operačním stanu. V dalších stanech rozmístí skupinu řídícího cvičení, politickou skupinu, skupinu štábů „modrých“, skupinu rozehry situace PVOS

a letectva, skupinu rozboru a ostatní pomocné složky.

Možný způsob rozmístění skupin u operačním stanu je uveden na schématu (příloha č. 1).

Základem pro přípravu rozehry k zahájení operace je postupné získávání rozhodnutí a plánů jednotlivých cvičících velitelů a štábů a skupiny štábů „modrých“. Tato rozhodnutí získává skupina rozehry prostřednictvím starších rozhodčích u svazů a prostřednictvím koncových rozhodčích, kteří dostávají bojové rozkazy a nařízení od štábů operačních svazů.

Zvláštní pozornost se musí věnovat rozhodnutí o použití jaderných zbraní, zejména rozhodnutím o provedení hromadných úderů jak cvičícími, tak „modrými“, které mají podstatný vliv na rozehru zahájení operace.

Na základě těchto podkladů přistoupí ředitelství cvičení za řízení skupiny rozehry k vzájemné konfrontaci rozhodnutí cvičících a skupiny štábů „modrých“ a připravuje podklady pro rozehru jako např.: poměr sil vcelku a na směrech, časové kalkulace pro zasazení svazků jednotlivých operačních svazů do sražení, vliv připravovaného vyvedení vojsk zpod hromadného jaderného úderu protivníka, zabezpečení přesunu operačních záloh vyššího operačního svazu apod.

Po rozpracování uvedených podkladů připraví skupina rozehry v součinnosti se skupinou rozehry situace PVOS a letectva návrh rozehry situace pro zahájení hromadného úderu a rozehru na nejbližší období po zahájení operace.

Vzhledem k tomu, že rozhodnutí cvičících jsou upřesňována a doplňována na základě výsledků průzkumu a zpráv o protivníkovi, nesmí být vypracována rozehra konečná, ale musí se upravovat podle rozhodování cvičících a skupiny štábů „modrých“. Zejména se to týká upřesnění provedení prvního hromadného jaderného úderu.

Ve stanovené době před zahájením operace provede řídící cvičení se štábem ředitelství cvičení rozbor navrhované rozehry cvičení a na závěr vydá pokyny pro rozehru zahájení cvičení.

Po vydání pokynů řídícím cvičení přistoupí koncoví rozhodčí za jednotlivými operačními svazy k podrobnému vypracování rozehry situace těchto svazů. Další skupiny RC vypracovávají podrobně situaci příslušného druhu vojska a služeb vyššího operačního svazu. Přípravu i vlastní rozehru zahájení operace řídí skupina rozehry podle pokynů náčelníka štábu ředitelství cvičení.

V průběhu operace připravuje se rozehra obdobným způsobem, jako pro rozehru za-

hájení cvičení. Rozehra je připravována zpravidla večer na základě rozhodnutí cvičících velitelů a skupiny štábů „modrých“. Řídící cvičení upřesní rozehru pro příštích 24 hodin, v případě nutnosti ji ráno příštího dne upřesňuje.

Kromě toho je možné, že řídící cvičení bude upřesňovat rozehru i během dne a to za takových okolností, kdy rozhodnutí některé strany může vyvolat zvrat situace na frontě.

Rozehru situaci provádí koncoví rozhodčí a skupina druhů vojsk ŘC. Vztah mezi koncovými rozhodčími a cvičícími štáby svazu je určován zásadami velení stanovených platnými řády.

Cvičení potvrdila, že tento způsob rozehry zabezpečuje maximální přiblížení rozehrávané situace co nejvíce skutečnosti.

* * *

Dále pojednáme o rozehrávání jaderných úderů.

Skupina rozehry se skládá ze 3–4 důstojníků specialistů pro ZHN. V případě, že koncoví rozhodčí pro svazy jsou na velitelských stanovištích těchto svazů, pak se jeví nutnost za každým operačním svazem vyčlenit jednoho důstojníka pro ZHN. Budou-li koncoví rozhodčí na ŘC, pak stačí, aby skupina rozehry byla zesílena o 1–2 důstojníky ZHN a není třeba mít u starších rozhodčích svazů důstojníky ZHN. Tuto funkci by splnila skupina rozehry atomových úderů. Druhý způsob rozehry se ukazuje být výhodnější.

V období plánování je třeba, aby skupina rozehry atomových úderů v součinnosti se skupinou štábů „modrých“ připravila rozdělení atomové munice po obdobích operace a dále na mapě 200 000 splánovala atomové úder „modrých“ na pevné objekty cvičících (hospodářská a politická centra, komunikační uzly, letiště, sklady). Tyto úder je účelné plánovat nejvíce na první tři dny operace a postupně je upřesňovat.

Úder na vojska cvičících plánuje skupina štábů „modrých“ samostatně. Součinnost skupiny rozehry ZHN a skupiny štábu „modrých“ je zdůvodněna funkcí, kterou tato skupina plní a malým počtem příslušníků skupiny štábů „modrých“.

Na základě vyhodnocení rozhodnutí o použití jaderných zbraní oběma stranami, zejména prvního hromadného úderu jsou připravovány podklady pro rozehru.

Po zahájení cvičení je povinností skupiny rozehry ZHN, aby nebyla jen registrátorem událostí, ale aby ovlivňovala rozehru vzhledem k provedeným úderům obou stran.

K tomu mohou posloužit následující pomůcky:

- tabulka s počty atomových úderů provedených na vševojskové svazky, prostředky operačních a vyšších operačních svazů se ztrátami, které upřesňují svazům a vyššímu operačnímu svazu koncoví rozhodčí,

- obdobná tabulka pro necvičící (stranu „modrou“),

- přehled o radioaktivním zamoření osob cvičících a „modrých“,

- počty vyřazené bojové techniky, zejména raketových zbraní a tanků,

- počty atomových prostředků, které má „modrý“ a cvičící ihned k dispozici; podrobně toto vedou koncoví rozhodčí pro raketové útvary u svazů za prostředky svazků a operačních svazů, u vyššího operačního svazu za jeho prostředky.

Rozehra atomových úderů „modrého“ na cvičící se uskutečňuje několika směry řízené skupinou rozehry ZHN na ředitelství cvičení. Atomové úder provedené po vševojskových svazcích rozehrávají koncoví rozhodčí za svazky. Tyto úder jsou předběžně vyhodnoceny štábem operačního svazu a později vzhledem k situaci upřesněny koncovými rozhodčími.

Pokud cvičí teritoriální orgán, jsou atomové úder, prováděné po stálých objektech, rozehrávány rozhodčím u tohoto orgánu. Tento je rozehrává podle pokynů skupiny ZHN ředitelství cvičení.

Starší rozhodčí u operačního svazu rozehrává jen úder vedené po VS svazu nebo v jeho blízkosti.

Rozhodčí druhů vojsk rozehrávají úder na speciální útvary operačního a vyššího operačního svazu podle druhu vojska.

Aby hlášení o provedených atomových úderech cvičících bylo přiblíženo skutečnosti je nutné, aby některé provedené úder byly nahrávány dvěma rozhodčími současně. Tím se dosáhne, že jeden a tentýž úder bude předáván „nahoru“ po dvou liniích.

Např.: v blízkosti soustředění divize je komunikační uzel, po kterém byl proveden „modrým“ atomový úder. Živá síla ani bojová technika divize nebyla vcelku zasažena, avšak velitel divize je povinen předat hlášení nadřazenému o provedeném úderu. Cvičící teritoriální orgán obdrží tutéž zprávu cestou civilních složek státního aparátu.

Při takové rozehře musí dát oba rozhodčí stejnou dobu provedení atomového úderu. Epicentra výbuchu mohou být stejná nebo rozdílná. Stejná doba nahrávána oběma rozhodčími taktéž odpovídá skutečnosti.

Atomové úder provedené cvičícím po „modrých“, musí být soustředovány na sku-

pině rozehry ZHN, vyhodnoceny a předávány vyhodnocené skupině štábu „modrých“.

* * *

Úloha a místo leteckého svazu a charakter úkolů si vynucují určité zvláštnosti jak v organizaci, tak především v metodách řízení cvičení.

Základní zvláštnost je třeba vidět v tom, že letectvo plánuje a plní úkoly jak v rámci vyššího operačního svazu, tak i v součinnosti a ve prospěch vševojskových svazů. Současně s plněním těchto úkolů, zvláště v podmínkách počátečního období války, jsou plněny úkoly v rámci protivzdušné obrany státu, které mohou do značné míry ovlivnit celkový vývoj situace.

Letectvo a prostředky PVOS řeší celý komplex úkolů odlišných od úkolů pozemních vojsk. Zároveň je ale třeba vidět přímou závislost činnosti letectva na pozemní situaci a vzájemnou souvislost a podmíněnost situací probíhajících na zemi i ve vzduchu.

Z těchto důvodů bylo přikročeno k organizování samostatné skupiny rozehry letectva v rámci ředitelství cvičení a praxe potvrdila správnost tohoto opatření.

Úloha skupiny pro rozehru situací PVOS a letectva je třeba vidět v tom, že na základě rozehry pozemní situace a rozhodnutí vševojskových velitelů zabezpečuje rozehru situace letectva jak na zemi, tak ve vzduchu. Současně organizuje rozehru situace na základě rozhodnutí velitele letectva (velitele PVOS). Dále zabezpečuje sladění rozehry situace vševojskové s rozehrou letectva předáváním hlavních údajů vševojskové skupině rozehry a odpovídající rozehrou zpráv vzdušného průzkumu. Skupina pro rozehru situace letectva a PVOS se jeví výhodný rozdělit na dvě části. První, základní složkou by měla být vlastní skupina rozehry situace letectva, která v sobě zahrnuje tři oblasti řízení a rozehry. Je to především rozehra sestavy a bojové činnosti letectva, dále rozehra úderů letectva a radiací situace a nakonec jako samostatná oblast je rozehra zpráv vzdušného průzkumu.

Druhou složkou, která řeší samostatný komplex úkolů rozehry, je skupina rozehry vzdušné situace. Jejím úkolem je především připravovat a rozehrávat vzdušnou situaci tak, aby odpovídala celkovému zámyslu cvičení a vývoji situace v závislosti na rozhodnutí cvičících velitelů. Současně zabezpečuje rozehru atomových úderů v síti vzdušné výstrahy, připravuje a organizuje i rozehru radiotechnického rušení. Obě uve-

dené složky však musí pracovat na společné základně a všechny úkoly musí být řešeny v těsné a vzájemné souvislosti.

Rozhodčí službu je výhodné organizovat podle zásad uvedených ve vševojskové stati článku.

Důležitou úlohu v celkovém systému řízení cvičení hraje organizace spojení. Pro skupinu rozehry situace PVOS a letectva je třeba spojovacími prostředky zabezpečit:

- rozehru situace letectva na stupni ŘC a cvičící štáby letectva;
- rozehru situace po liniích koncových rozhodčích;
- rozehru zpráv vzdušného průzkumu;
- rozehru vzdušné situace.

Rozehru zpráv vzdušného průzkumu je třeba zabezpečit, jak ukázala praxe, samostatnou rádiovou sítí, kde by byly rozehrávány zprávy taktického průzkumu. Do této sítě by vcházely jak vševojskové, tak letecké štáby. Rozehra zpráv operačního průzkumu (rozehra komplexních zpráv) lze provádět po pojítkách rozhodčí služby.

Systém práce a vnitřní organizace skupiny pro rozehru situace PVOS a letectva je třeba organizovat tak, aby mohly být splněny hlavní úkoly uvedených dvou pracovišť.

Na pracovišti rozehry základní situace musí být především vedena sestava, předpokládáný manévry, stav sil a prostředků a potřebné podklady pro rozehru ztrát. Tabulka sestavy a složení letectva i prostředků PVOS je výhodné připravit před cvičením formou signální tabulky a tuto tabulku vést jak na ŘC, tak u cvičících štábů.

Rozehru bojové činnosti letectva a to především rozehru jaderných a klasických úderů je třeba vést na zvláštní mapě. Zároveň se na této mapě vede radiací situace a hlavní údaje situace vševojskové.

Na dosavadních cvičeních se ukázalo, že nebyla dostatečně řešena rozehra vzdušného průzkumu a to především taktického průzkumu. Nebylo dostatečně rychle reagováno na rozhodnutí cvičících pro průzkum, průzkumové úkoly vydávané cvičícími koncovým rozhodčím byly málo konkrétní a rozehra zpráv vzdušného průzkumu (ve formě výsledků) nebyla prováděna v odpovídajících časových termínech. V ŘC je nutné posílit skupinu rozehry zpráv vzdušného průzkumu na celkový počet 5 — 6 důstojníků průzkumu. Jediná část těchto důstojníků vede na mapě sestavy letectva a mapě rozehry vzdušných úderů činnost „modrých“ a zároveň v těsné součinnosti se vševojskovou skupinou rozehry zpráv připravuje sou-

hrn zpráv vzdušného průzkumu. Druhá část důstojníků vede sešit úkolů vzdušného průzkumu rozehru zpráv. Tito důstojníci zároveň představují koncové rozhodčí na průzkumné útvary.

Rozehra vzdušné situace je prováděna na odděleném pracovišti. Jejím hlavním úkolem je zabezpečit rozehru bojové činnosti letectva „modrých“ v síti vzdušné výstrahy. Jak ukázaly zkušenosti, není účelné předem připravovat jednotlivé vzdušné situace. Je výhodné při přípravě cvičení zpracovat pouze zámysl činnosti letectva „mod-

rých“ na jednotlivé dny operace a vlastní přípravu rozehry provádět až v průběhu cvičení na základě pokynů řídicího cvičení pro rozehru situace na příští den. K tomu, aby mohla být zabezpečena pružná a celková situace odpovídající rozehra vzdušné situace, je třeba vyčlenit do této skupiny rozehry 3 — 4 letovody a 6 — 8 planšetistů kresličů.

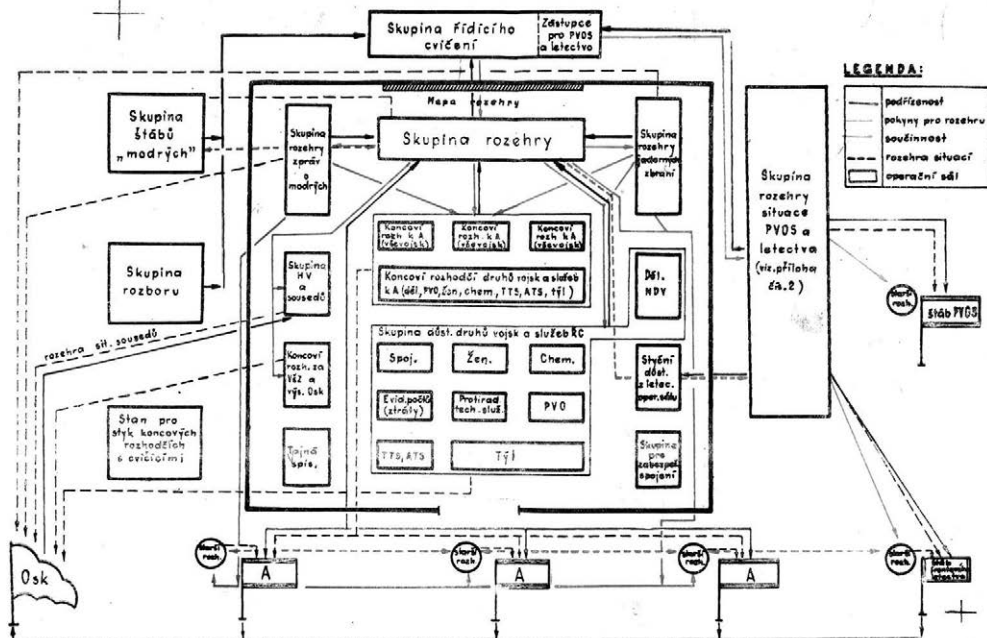
Možnou variantu pracoviště skupiny pro rozehru situace letectva a PVOS uvádí schéma (příloha 2).

* * *

Cílem příspěvku bylo poukázat na hlavní a obecné zásady řízení cvičení, vzhledem k posledním získaným zkušenostem. Doufáme, že umožní, aby vševojskoví velitelé a štáby pronikli do větší hloubky problematiky letectva, což ve svých důsledcích kladně ovlivní vzájemnou součinnost.

SCHEMA **ORGANISACE A ŘÍZENÍ CVIČENÍ**

Příloha č.1

S C H É M A

ŘÍZENÍ CVIČENÍ PVOS A LETECTVA SKUPINOU ŘC-LET.

Příloha č. 2

